

SEZONA 1920/21 - ŠTEVILKA 34

I'VAVPOTIČ

GLEDALIŠKI LIST

IZDAJA UPRAVA NA
RODNEGA GLEDALIŠČA
V LJUBLJANI · UREJA
OTON ŽUPANČIČ

CENA 6K

Spored za 36. teden

Drama

Sreda, 18. maja	— Navaden človek.	D
Četrtek, 19. maja	— Bobrov kožuh. Po znižanih cenah.	Izven.
Petek, 20. maja	— Zaprto.	
Sobota, 21. maja	— Elga.	C
Nedelja, 22. maja	— Mrákovi.	Izven.
Poned., 23. maja	— Elga.	E

Opera

Sreda, 18. maja	— Dalibor. Gostovanje g. Julija Betetta.	E
Četrtek, 19. maja	— Lepa Vida.	A
Petek, 20. maja	— Carmen.	A
Sobota, 21. maja	— Zaprto.	
Nedelja, 22. maja	— Dalibor. Gostovanje g. Julija Betetta.	B
Poned., 23. maja	— Zaprto.	

Drama pripravlja Scribeovo komedijo „Kozarec vode“; opera Weingartnerjevo „Vaško šolo“ in Dohnányija „Pieretin pajčolan“.

Navaden človek

Šala v treh dejanjih. — Srbsko spisal Branislav Nušić.
Poslovenil Fr. Govekar.

Režiser: ZVONIMIR ROGOŽ

Arsa Miličević, trgovec		g. Ločnik.
Marija, njegova žena		ga Danilova.
Dušan, { njuna otroka	{	g. Gaberščik.
Zorka, { njuna otroka	{	gna Gorjupova.
Vičentije Petrović, višji uradnik v p.		g. Plut.
Sofija Damujanovičeva, vdova		ga Juvanova.
Žarko, njen sin		g. Drenovec.
Jovanče Micič, trgovec iz Jagodine		g. Danilo.
Persa, njegova žena		gna Rakarjeva.
Nikola, sluga Miličevićev		g. Rakuša.

Godi se blizu Beograda v vinogradu Miličevićevem na Topčiderskem brdu.

Bobrov kožuh

Tatinska komedija v štirih dejanjih. Spisal Gerh. Hauptmann. Prevel Josip Mazi.

Režiser: A. DANILO.

Pl. Werhahn, uradni predstojnik	g. Peček.
Krüger, rentar	g. Rogoz.
Dr. Fleischer	g. Pregarc.
Motes	g. Gregorin.
Gospa Motesova	gna Rakarjeva.
Wolfvka, perica	ga Danilo.
Julij Wolf, njen mož	g. Plut.
Leontina } njeni hčeri {	gna Bukšekova.
Adela }	gna M. Danilo.
Wulkov, brodnik	g. Danilo.
Glasenapp, uradni pisar	g. Strniša.
Mitteldorf, uradni sluga	g. Smerkollj.
Filip	* * *

Dejanje se vrši v Greunanu pri Berlinu za časa septenatnega boja.

ELGA

Šest slik. Spisal Gerhard Hauptmann; prevel Josip Westerr.

Režiser: A. DANILO.

Osebe v prvem in zadnjem prizoru:

Nemški vitez	g. Kuratov.
Njegov sluga	g. Strniša.
Menih	g. Rogoz.

V sanjskih prizorih:

Grof Starženski	g. Rogoz.
Marina, njegova mati	gna Wintrova.
Elga, žena Starženskega	ga Danilova.
Mala Elga	* * *
Dimitrij, { Elgina brata {	g. Peček.
Griška, {	g. Kralj.
Oginski, Elgin bratranec	g. Drenovec.
Timoška, oskrbnik	g. Danilo.
Dortka, Elgina hišna	ga Juvanova.
Dojka male Elge	gna Gradišarjeva.
Prvi in drugi sluga	gg. Škerlj in Rakuša.
Dva oboroženca	* * *

Mrákoví

Igra v treh dejanjih. Spisal Fran Kosec.

Režiser: DANILO.

Janez Mrak, gruntar in župan		g. Danilo.
Ivan,	} njegovi otroci {	g. Gaberščik.
Anica,		gna Mira Danilova.
Janezek,		* * *
Marijana Peharnica, gruntarica		ga Danilova.
Tone, hlapec	} pri Mrakovih {	g. Strniša.
Urška, dekla		gna Rovanova.
Jakob Brodnik, Mrakov svak		g. Pregarc.
Martin Rupnik, gruntar		g. Gregorin.
Katrica, njegova hči		gna Gradišarjeva.
Anžè Kobè, gruntarjev sin		g. Drenovec.
Breznik, kramar in krčmar		g. Plut.
Regina, njegova hči		gna Bergantova.
Stanko Pfeifer, poštni uradnik		g. Železnik.
Albina, hišna		gna Lehmanova.

Godi se v Poljanah na Gorenjskem in v Ljubljani nekaj let pred svetovno vojno: prvo in drugo dejanje pri Janezu Mraku, tretje dejanje pet let kasneje pri Ivanu Mraku.

Gostovanje g. JULIJA BETETTA.

DALIBOR

Opera v 3 dejanjih. Besedilo po I. Wenzigu prevel
F. Finžgar, vglasbil B. Smetana.

Dirigent: F. RUKAVINA.

Režiser F. BUČAR.

Vladislav, kralj češki (bariton)	g. Romanovski.
Dalibor, vitez (tenor)	g. Drvota.
Milada, grofica (sopran)	ga Lewandovska.
Jitka, sirota (sopran)	gna Thalerjeva.
Vitek, oproda Daliborov (tenor)	g. Mohorič.
Beneš, jetničar (bas)	g. Betetto k. g
Budivoj, poveljnik kraljeve straže (bariton)	g. Zorman.
Prvi sodnik (bariton)	g. Perko.
Sodniki	gospodje Povše, Vovko, Ribič, Pip.
Zdenko, prikazen	gna Bežkova.

Kraljevo spremstvo, ljudstvo, vojaki, paži. Godi se v 15. stoletju
na gradu Hradšinu v Pragi. Prva vprizoritev l. 1868 v Pragi.

I. Na dvorišču gradu Hradšina v Pragi pričakuje ljudstvo kralja, ki naj sodi Dalibora zaradi umora. Milada, sestra umorjenega grofa obtožuje Dalibora. Pred sodišče poklicani Dalibor se zagovarja rekoč, da je le maščeval svojega prijatelja Zdenka. Sodniki obsodijo Dalibora v dosmrtno ječo. Milada, prepričana o plemenitosti Dalibora, začuti vzbujajočo se ljubezen ter prosti zaman pomiloščenja zanj. Daliborova varovanka Jitka sklene osvoboditi Dalibora s pomočjo Milade.

II. Jitka pričaka svojega ženina Vitka ter mu razodene načrt za osvobojenje Dalibora. Vitek navdušeno pritrdi, pove vse prihajajočim vojščakom, ki takoj obljubijo bojevati se za ljubljenega Dalibora.

Premena. Milada, v moškega preoblečena, vstopi v službo pri jetničarju Benešu, da bi bila rešila Dalibora. Beneš pošlje Milado k Daliboru z naprošenimi goslimi. Milada se koj poda v ječo k Daliboru.

Premena. Spečemu Daliboru se v sanjah prikaže Zdenko. Milada pride in pové strmečemu Daliboru, da ga hoče osvoboditi. ker ga ljubi.

III. Daliboru se ni posrečilo pobegniti. Na predlog kralja obsodijo Dalibora na smrt.

Premena. Milada čaka z vojščaki pred ječo na Daliborovo znamenje za naskok. Namestu znamenja se začuje mrtvaški zvon. Dalibora vedejo na morišče. Zaman naskočijo vojščaki grad. Dalibor privede smrtno ranjeno Milado in ko zagleda zmagonosne sovražnike, se jim vda.

LEPA VIDA

Opera v štirih dejanjih. Besedilo po Josipu Jurčiču
vglasbil Risto Savin.

Dirigent: I. BREZOVSEK.

Režiser: F. BUČAR.

Anton, kmet in krčmar blizu Sušaka (bariton) g. Levar.
Vida, njegova žena, poprej šivilja na Reki
(sopran) gna Zikova.
Neža, gospodinja pri Antonu (alt) gna Šterkova.
Grega, njen oče (bas) g. Pisarevič.
Alberto, mlad Benečan (tenor) g. Kovač.
Pietro, njegov prijatelj (bas) g. Zathej.
Ninetta, služkinja pri Albertu (sopran) ga Trbuhovičeva.
Giovanni, sluga pri Albertu (bas) g. Zorman.
Lola, plesalka (sopran) gna Chladkova.
Gost (tenor) g. Simončič.
Prva deklica (sopran) gna Vrhunčeva.
Druga deklica (sopran) gna Šuštarjeva.

Gostje, maske, romarji. — Godi se v začetku devetnajstega stoletja blizu Sušaka, v Benetkah in na Trsatu. — Plese priredil baletni mojster Pohan. — Nove dekoracije je po načrtu akad. slikarja Klemenčiča naslikal gospod Skružný. — Prva vprizoritev leta 1910. v Ljubljani.

I. Vida uide ponoči z Benečanom Albertom.

II. Biva že leto dni pri Albertu, ki pa ljubi plesalko Lolo. Albertov prijatelj Pietro si zaman skuša pridobiti Vidino ljubezen. Dasi se je uveril o nje zvestobi, jo Alberto vendar pahne od sebe.

III. Vido je prignalo hrepenenje po otroku domov. Mož Anton jo z veseljem pozdravi in hoče ž njo srečno živeti; a Vida ga ne more ljubiti.

IV. Na Trsatu, kamor sta prišla poleg Vide in njenega moža tudi Alberto in Pietro, izve Anton za preteklost svoje žene. Ko mu ta vse prizna, plane Anton na Alberta in ga zadavi; on sam se zgrudi mrtev: zadela ga je kap. Vida zblazni.

CARMEN

Opera v 4 dejanjih po Prosperu Mérimée-ju napisala
H. Meilhac in L. Halévy, vglasbil G. Bizet.

Dirigent in režiser: F. RUKAVINA.

Carmen (mezzo-sopran)	gna Thierry.
Don José, dragonski podčastnik (tenor)	g. Drvota.
Escamillo, toreador (bariton)	g. Pribislavski.
Micaëla, kmečko dekle (sopran)	gna Zikova.
Frasquita, ciganka (sopran)	gna Thalerjeva.
Mercédes, ciganka (sopran)	gna Šterkova.
Dancairo, tihotapec (tenor)	g. Mohorič.
Remendado, tihotapec (tenor)	g. Trbuhovič.
Zuniga, dragonski častnik (bas)	g. Zathej.
Morales, dragonski podčastnik (bariton)	g. Zorman.

Ljudstvo, vojaki, otroci, delavke tovarne za cigarete, tihotapei.

Plese priredil g. baletni mojster Pohan. Plešejo: gospodične
Svobodova, Chladkova, Špirkova, Bežkova, g. Pohan in
baletni zbor.

Nove dekoracije naslikal g. V. Skružný.

Godi se na Španskem v začetku 19. stoletja.

Prva vprizoritev leta 1874. v Parizu.

I. Trg v Seville. Micaëla išče med vojaki svojega zaročenca Don José-ja; ker ga ne najde, zopet odide. Z novo stražo pride José. Ko se začuje zvonec tovarne za cigarete, pridejo delavke, med njimi Carmen, obče znana krasna koketa. Mladenci, ki so jo že pričakovali, se ji laskajo, ne da bi kaj dosegli; njej je všeč edino le José. Vrnivša se Micaëla prinese Joséju pismo od doma in mu pripoveduje o ljubezni njegove skrbne matere. José se ganjen spominja ljubeče

matere in rojstnega kraja ter naroči odhajajoči Micaëli, naj mater presrečno pozdravi in poljubi. V tovarni nastane prepir in pretep, zato pošlje poveljnik straže Zuniga narednika Joséja, da napravi red. José privede iz tovarne Carmen, ki je bila neko tovarišico ranila. Poveljnik zapove Carmen zvezano odvesti v zapor. Carmen, dobro vedoč, da lahko omami vsakega moškega, se začne prilizovati Joséju in res kmalu doseže svoj namen. José se strastno zaljubi vanjo ter jo na poti v zapor izpusti. Zuniga, zapazivši to prevaro, zapove odvesti Joséja v zapor.

II. Na vrtu krčme. Tihotapci in cigani plešejo in popivajo. Začuje se veselo petje prihajajočih »toreadorjev«; med njimi je slaven zmagovalec Escamillo. Vsa družba ga navdušeno pozdravi, in Escamillo pripoveduje o svoji zadnji zmagi v bikoborbi. Po odhodu Escamilloven prigovarjajo tihotapci Carmen, naj gre z njimi, Carmen pa jih zavrne, poudarjajoč, da pričakuje svojega ljubčka. José pride in kmalu ga Carmen zopet očara s petjem in plesom. Toda začuje se vojaški signal, ki kliče Joséja domov. Carmen je užaljena, da jo hoče José tako kmalu zapustiti, zato mu porogljivo veli, naj le gre nazaj v kasarno. Baš ko se José napoti domov, potrka zunaj na vrata Zuniga, ker pa mu nihče ne odpre, kar siloma sam odpre in vstopi. Zuniga zapove Joséju, naj gre takoj domov, José se mu upre ter celo preti s sabljo. Tihotapci razorožijo Zunigo in ga, rogaje se mu odvedo. Po rahlem odporu se José pridruži tihotapcem.

III. V soteski. Tihotapska družba hoče po naporni poti počivati, poprej pa naj se preiščejo pota, je li kje skrit kak carinar. José pa naj mej tem straži odloženo blago.

Joséjeva mati je poslala Micaëlo iskat sina, Micaela pride vsa zbegana in ko zazre Joséja na skali, ki hoče baš ustreliti prihajajočega Escamilla, se silno ustraši in pobegne. Na vprašanje Joséjevo, česa tu išče, odgovori Escamillo, da je prišel k svoji ljubici Carmen. Po kratkem prerekanju se začne boj z nožem; José bi bil Escamilla premagal, če bi ne bila prihitela Carmen na pomoč. Carmen hoče z Escamillom proč, José pa ji to zabrani. Micaëla roti Joséja naj se vrne domov k umirajoči materi. Globoko ganjen se odpravlja José z Micaëlo na pot, nezvesti Carmen pa reče, da se bosta kmalu zopet videla.

IV. Pred areno v Sevilli. Ljudstvo pričakuje slovitega Escamilla in ga prihajajočega navdušeno pozdravlja. Carmen želi biti priča nove zmage svojega Escamilla in ne posluša svarjenja svojih tovarišic. Ko hoče Carmen vstopiti v areno, jo ustavi José, roteč jo, naj gre ž njim, ona pa mu pove, da ljubi Escamilla. José jo ponovno roti, toda zaman: ona sname prstan, ki ji ga je bil podaril José in mu ga vrže pod noge. Besen ji zabode José nož v sree, da se zgrudi mrtva.

17

Hauptmannova „Elga“.

Sanje! Sanje na odru. Če je življenje sen, bomo veseli, da smo videli res le sen grozne noči. Ali je morebiti resnica? Grillparzer je dostavil k naslovu svoje novele „Das Klosterr bei Sendomir“, ki je dala Hauptmannu snov za „Elgo“, pr - pombo: Po neki za resnično sporočeni dogodbi. „Snov je dal Grillparzer — nekdo drugi je spoznal nje melodijo“, pravi duhoviti essayist Alfred Kerr o Hauptmannovi drami. V treh dneh jo je Hauptmann napisal in obležala je kot skica, kot osnova drame v predalu. Med tem je spesnil druge drame: Potopljeni zvon, Voznik Henšel, Mihael Kramer, Roza Bernd. — Deset let je ležala „Elga“ pozabljena, neobjavljena, šele l. 1905. je prinesla berlinska „Neue Rundschau“ skico v prvotni, nepredelani obliki. Prijatelji so Hauptmanna preprosili, da se je odločil izročiti javnosti tistih sedem prizorov, kakršni so bili.

„Sedem prizorov — kje je dramska tehnika? To ne sodi na oder!“ so zabavljali kritični Radamanti. A vendar je v teh skiciranih prizorih globoka človeška tragika. V nekaj urah jih je pesnik ustvaril, ne, vrgel jih je na papir, lahkotne in bohotne, kakor se pode sanje v glavi sanjajočega. Prvi in zadnji prizor sta nekak okvir, ki družijo te zdaj realne, zdaj bizarne sanjske podobe v grozno tragedijo poljskega grofa Starženskega.

Vzel si je bil lepo ženo — pobral jo je na ulicah varšavskih. Živel je z njo srečno, v dozdevni sreči; ta sreča je bila zanj le sen. Elga, ta življenja kipeča, po slasti, po uživanju koprneča ženska, naj bi donesla stalno srečo na dom resnega Starženskega? Preveč ljubi življenje, a tudi smrti se ne boji. „Smrt lastnega očeta jo je naučila smejati se na prav poseben način marsikaterim resnim stvarjem življenja.“ Elga ljubi svojega moža, ljubi pa tudi bratranca Oginskega. Vse nje ravnanje zavisi od trenutne ubranosti, vdaja se močnim vtiskom, a se jih hipoma zopet otresa. Naravnost demonska je v zadnjih trenutkih: že hoče pohiteti Starženskemu v objem, češ, da ga še vedno ljubi, a — razgrne se zastor: na postelji leži umorjeni ljubimec Oginski. Kakor levinja, ki brani svojega mladiča pred napadalci, se ustopi pred mrtveca, kakor bi hotela s svojim telesom, s svojim življenjem ščititi njega, ki ga je pravkar dal umoriti njen blazno ljubosumni soprog. „Črtim te, plujem na te!“ je zadnji hropeči krik obupno besneče ženske.

Kako prozaična tragika pri Grillparzerju! Oginski, zasaden pri Elgi, uide skozi okno, Elgo prevarani soprog zabode. In kako tragična poezija pri Hauptmannu! Oginski leži umorjen na istem ležišču, kjer je užival Elgino ljubezen, in Elga, demonska verolomnica, brani ko blazna mrtvega ljubimca.

Tesnobno, dušeče razpoloženje vlada ves čas na pozornici. Temačna sobana v starem stolpu, samostan, nekdanj grad grofa Starženskega, zamolklo petje menihov v koru, iz dalje pritajeni glasovi orgel, nad vsem pa romantika dejanja in moči noči! Ko vse to mine, se zdi gledalcu kakor tistemu nemškemu vitezu, ko se iz nemirnih sanj predrami: „Ven, ven, na prosto, ven v mlado jutro, ven v živi svet!“

Znani kritik Kerr pravi v svojem lapidarnem slogu: „V Hauptmannovem delu je — Chopin . . . Hauptmann je čul melodijo. Kar podaja, je pojoča tragika: ples življenja in ples smrti, predvsem pa godba ženske — hoja, zvok, melodija najljubkejših grešnic . . .“

W.

Ponatisk dovoljen
le z označbo vira.

Gledališki list izhaja vsak ponedeljek in prinaša poročila o repertoarju Narodnega gledališča v Ljubljani, vesti o gledališki umetnosti pri nas in drugod, kratke članke o važnejših dramskih in opernih delih in njih avtorjih. Sodelujejo: Fran Albrecht, Anton Funtek, Pavel Golia, Fran Govekar, Matej Hubad, Friderik Juvančič, Pavel Kozina, Alojzij Kraigher, Ivan Lah, Anton Lajovic, Ivan Prijatelj, Ivan Vavpotič, Josip Vidmar, Oton Župančič in dr.

TISKA UČITELJSKA TISKARNA V LJUBLJANI.